

Heide plaggen, een klus voor specialisten



Een machine om heide te plaggen koop je niet uit een catalogus, simpelweg omdat er maar een zeer beperkte markt is. Van de Haar uit Wekerom is een pionier op het gebied van heide plaggen en ontwikkelde daarvoor eigen machines. Totaal is het aantal bedrijven dat heide plagt op de vingers van één hand te tellen. Het principe dat Van de Haar toepast bestaat uit een getrokken machine achter de trekker. De machine freest de bovenlaag af en deponeert het afgefreesde materiaal op een transportband. Met een zijafvoer komen de vermalen plaggen op een naast rijdende wagen.

▪ Natuurlijk landschap

Plaggen is op zich een rigoureuze methode en het lijkt nogal grof werk. In de praktijk zijn het toch de details die het werk maken. Een heideveld is geen voetbalveld waar een laagje af moet maar een hobbelig veld met plaatselijk vaak nog grote verschillen. De kunst is daarom een machine te maken die de oneffenheden in het terrein zo goed mogelijk volgt. En de werkdiepte is kritisch. De machine moet dus een nauwkeurige diepteregeling hebben en vooral een machinist die daar goed mee weet om te gaan. Vervolgens moet de ondergrond zo min mogelijk worden beschadigd. Sporen en verdichtingen zijn uit den boze en dat stelt eisen aan het gewicht van de voertuigen. Het is vooral een kwestie van de goede banden onder de trekkers en de kipwagens te kiezen. Soepele banden met een lage bandenspanning voor minimale insporing. Vanuit het oogpunt van kosten zijn kleine machines geen reële optie. Met een plagmachine zoals die bij Van de Haar ligt de capaciteit als het goed draait op een hectare per dag. Dat betekent zo'n 1.000 kuub aan af te voeren plaggen en daar komen dus flinke trekkers met kipwagens aan te pas.

Afplaggen blijkt een succesvolle methode om de heide in stand te houden. De machines en methoden zijn de laatste jaren niet ingrijpend veranderd, de financiering, wetten en regels er omheen veranderen nog steeds.

Tekst en foto's: Martin Smits

Heide is prachtig om te zien, maar om de heide in stand te houden is menselijk ingrijpen nodig. Gaat de natuur gewoon zijn gang, dan verdwijnt de heide en komt er gras voor in de plaats. En op de meeste plaatsen wordt het uiteindelijk bos. Door schapen te weiden blijft de heide in stand omdat de schapen het gras opvreten. Maar het is geen haalbare kaart om overal schapen te weiden en daarom wordt er al jaren lang heide geplagd.

Dat blijkt uitstekend te werken. Plaggen is niks meer dan de hele vegetatie weghalen, inclusief de zwarte bovenlaag die door de jaren heen uit de organische stof van de heide is ontstaan. Meestal gaat het om een laag van zo'n tien centimeter. Wat achter blijft is kale grond die in de jaren daarna weer spontaan verandert in een mooi heidelandschap.

▪ Zelf ontwikkelen

De simpelste manier om heide te plaggen is de bovenlaag er af te schrapen met een graafmachine. Dat wordt ook wel gedaan voor kleine stukjes of op plekken waar echt een dikke laag af moet. Dat kan in een extreem geval wel een laag zijn tot 50 centimeter dik. Voor grote oppervlakten is afgraven met een kraan erg kostbaar. Daarom zijn er methoden met een hogere capaciteit en daardoor lagere kosten.



Van de Haar werkt met een machine achter de trekker. Die freest de bovenlaag af en transporteert dat meteen op een naast rijdende kipper. Om sporen in het landschap te vermijden rijden de kippers altijd over het nog te plaggen terrein. Door het gras plat te rijden kan de frees het materiaal ook makkelijker verwerken.



De frees kan pendelen om het reliëf in het terrein zo goed mogelijk te volgen. De overtop frees draait met de rotor tegen de rijrichting in en gooit daarom het materiaal bovenlangs op de transportband. Het terrein blijft mooi vlak en schoon achter.



De trekkers en kipwagens moeten in het natuur terrein zijn voorzien van soepele banden voor minimale bodemdruk. En het liefst ook met gestuurde assen om schade door wringen bij het draaien te voorkomen.